

Academician Andrei Rădulescu (1880-1959)

Din anul 2006, **Institutul de Cercetări Juridice** al Academiei Române poartă numele **Academicianului Andrei Rădulescu**, personalitate complexă și reprezentativă a culturii juridice românești, distins magistrat, parcurgând întregul „*cursus honorum*” al justiției românești, până la a deveni Prim-Președinte al Curții de Casație (1938-1940), profesor universitar de drept, membru al Academiei Române (din 1920) și Președinte al său (1946-1948), promotor al organizării și dezvoltării cercetării științifice fundamentale sub egida primului for academic al țării .

Născut la 28 noiembrie 1880, în comuna Chiojdeanca, județul Prahova, a urmat școală primară, între 1887 și 1893 în localitatea natală, iar în anul 1894 s-a înscris la liceul „Petru și Pavel” din Ploiești. Atras deopotrivă de inginerie, istorie și drept, va absolvi în anul 1905 Facultatea de drept, iar în 1906 Facultatea de litere și filozofie ale Universității din București, ambele cu unanimitate de bile albe „*magna cum laude*”. După terminarea studiilor universitare va opta pentru cariera judecătorească, pe care o va urma cu strălucire, dedicându-se totodată activității didactice și de cercetare științifică sub cupola Academiei Române. Susține prelegeri universitare din diverse ramuri de drept; primul său curs, început în septembrie 1913 la Școala de științe de stat, a fost de drept internațional public; în anii următori și până în toamna anului 1940, când a demisionat, a predat dreptul civil. La Facultatea de drept, între anii 1916 și 1920, a fost suplinitor la Catedra de istoria dreptului privat românesc. În cadrul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București – unde a profesat începând din 1918 și până în 1947, când a fost pensionat pentru limită de vârstă – a predat cursuri de drept civil, drept internațional, drept comercial și drept constituțional. De asemenea a susținut prelegeri de drept internațional public la Școala superioară de război (1920-1940) și la Școala de înalt comandament (1931-1940).

Opera lui Andrei Rădulescu cuprinde lucrări variate din domeniul științelor sociale, predominantă având știința dreptului, însumând peste 200 de titluri (vezi anexa).

S-a stins din viață la 30 septembrie 1959. Conform dorinței sale, îmbrăcat în roba roșie de suprem președinte al justiției, a pornit pe ultimul drum; în sala de ședințe îndoliată, Academia i-a adus ultimul omagiu gândirii și activității aceluia ce a fost cel mai vechi membru al său .

Prim-Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție (1938 - 1940)

*„Una din cele mai nobile misiuni pe lume este să faci dreptate.
Și totuși, cât de greu este să faci dreptate!”*

(Discurs de investitură ca Prim-Președinte al Înaltei Curți de Casație, 1938)

La scurt timp de la absolvirea Facultății de drept, la 5 aprilie 1907 Andrei Rădulescu este numit în magistratură ca supleant la Tribunalul Argeș, începând astfel o carieră profesională prodigioasă, parcurgându-i toate treptele, până la vârful său cel mai înalt.

Astfel, anul următor a fost înaintat judecător de ședință la aceeași instanță, ca în 1910 să fie transferat la Tribunalul Ilfov, cu sediul în București. În timpul Primului Război Mondial – fiind declarat inapt pentru serviciul militar – rămâne ca magistrat în Capitala ocupată, unde va lua o atitudine fermă și demnă față de abuzurile și ilegalitățile autorităților de ocupație. În anul 1920 a devenit consilier la Curtea de Apel București, iar în 1925 consilier la Înalta Curte de Casație .

Înaintat președinte de secție, va fi numit la 31 mai 1938 Prim-Președinte al Casației, ceremonia de instalare având loc la 3 iunie același an. ”Noua figură din fruntea Curții supreme este cea mai reprezentativă din toate punctele de vedere: judecător cu mare prestigiu, scriitor care a ilustrat coloanele revistelor juridice, profesor universitar și în cele din urmă membru activ al Academiei Române unde s-a ilustrat prin diverse comunicări din istoria dreptului românesc”, nota presa juridică a vremii. Ca întâi stătător al supremei instanțe Andrei Rădulescu s-a remarcat drept „prim-președintele cărturar”; a contribuit la înființarea, prin legea din

1939, a secției a IV-a a Curții, sporirea numărului consilierilor săi, relansarea și modernizarea „Buletinului Casației”, creșterea salariilor membrilor instanței și se gândea chiar la ridicarea unui nou local al Curții, cel din Palatul de Justiție fiind considerat ca inefficient.

La 6 septembrie 1940, prin decret, a fost înlăturat abuziv din funcție .

Rămânând întotdeauna credincios profesiei de judecător, Andrei Rădulescu avea să o slujească cu talent și dăruire, mărturisind mai târziu: „Am iubit justiția, m-am devotat ei cu totul, renunțând – deseori – la situațiunile materiale ori morale mai ademenitoare” .

Președintele Academiei Române (1946 – 1948)

*„... Înalt institut, mare prin trecutul lui, merit să fie și mai mare
în viitor pentru binele și fala neamului românesc”
(Discurs de recepție în Academia Română, 1922)*

Prima prezență a lui Andrei Rădulescu la Academia Română a fost exprimată prin acordarea „Premiului Adamachi”, în 1916, pentru lucrarea **Studii de drept civil**; în raportul întocmit în acest sens de Barbu Ștefănescu-Delavrancea se remarcă „o minte pătrunzătoare și echilibrată”, „începutul unui scriitor conștiincios, muncitor și de merit”. Trei ani mai târziu, în ședința din 5 iunie 1919 este ales membru corespondent al Academiei Române, în Secțiunea istorică. La 29 mai 1920, Vasile Pârvan propunea alegerea lui Andrei Rădulescu ca membru activ în locul ocupat anterior de A.D. Xenopol și Mihail Kogălniceanu; astfel, în ședința din 2 iunie același an era ales membru activ, alături de Gheorghe Vâlsan și Emil Racoviță .

Răspunsul la discursul de recepție, intitulat **Cultura românească în ultimul secol**, ținut la 3 iunie 1922, în prezența Prințului moștenitor Carol, l-a primit din partea secretarului general al Academiei Române, Iacob Negruzzi, care, elogiindu-i lucrările, amintea: „Ai avut întotdeauna un interes deosebit pentru istoria dreptului în țările noastre, precum ne-au dat dovadă studiile ce ai publicat asupra întemeierilor dreptului scris în Moldova și Țara Românească, în special asupra lui Andronache Donici, asupra logofătului Nestor și asupra pravilistului Flechtenmacher și Cristopol, care se consideră creatorii legiurilor Caragea și Calimach” .

Este, pe rând, secretar al secției istorice (1923), vicepreședinte al Academiei (ales pentru prima dată la 13 iunie 1926 și pentru a 10 – oară la 2 iunie 1945). Din luna mai 1946 și până la 10 iunie 1948 a fost Președintele Academiei Române .

Precursor al înființării Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române

Printre contribuțiile majore ale Acad. Andrei Rădulescu la dezvoltarea activității Academiei Române se numără și activitatea sa dedicată organizării activității de cercetare științifică fundamentală în general și a celei juridice în special, sub egida supremului for academic al țării. Prin experiențele promovate în acest context s-a pregătit drumul înființării, în 1954, a Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române .

Astfel, susținând ideea lansată în anul 1932, de profesorul Ludovic Mrazec, privind crearea Consiliului Național al Cercetării Științifice (CNCS), în ședința din 24 noiembrie 1944 a Academiei Române A. Rădulescu arăta că scopul urmărit era „să asigurăm progresul științei românești, și aceasta o putem face numai printr-un organ de coordonare atât pentru darea directivelor, cât și pentru aflarea și adunarea fondurilor. Acest consiliu nu va fi o supraacademie, ci un organ al instituțiunii noastre, o anexă a ei, căreia îi dă patronatul și îi împrumută autoritatea sa” .

În cadrul acestuia avea să funcționeze, sub președenția savantului, **Comisiunea juridică**, având ca obiect publicarea izvoarelor de drept vechi românesc. Reorganizată ulterior în „Colectivul de științe juridice”, numit mai târziu „Colectivul juridic”, iar din septembrie 1949 „Colectivul de vechi drept românesc” și modificat în „Secția de vechi drept românesc”, avea să sfârșească prin „Colectivul pentru vechi drept românesc”, oferind

însă o experiență organizatorică valoroasă, care a premers și a fost valorificată , în contextul organizării întregii cercetări științifice fundamentale sub egida Academiei Române, la crearea Institutului de Cercetări Juridice (1954) , care din 2006 îi poartă numele.

Acad. Andrei Rădulescu (1880-1959)
Bibliografie

- 1904** *Monografia comunei Chiojdeanca*, ediția I, Iași, „Arhiva”, 1904.
- 1905** *24 Ianuarie*, Ploiești, Prahova, 1905, 38 p.
- 1906** *Din viața și activitatea lui Andronache Donici. Două scrisori ale lui Andronache Donici*, București, Eminescu, 1906, 24 p.
- 1908** *Luptele lui Ștefan cel Mare cu turcii în 1475 – 1476*, București, C.Göbl, 1908, 90 p.
- 1910** *Logofătul Nestor. Viața și activitatea lui*, București, Atel. Graf., „Anuarul general al României”, 1910, 24 p.
- 1911** *Chestiuni privitoare la embatic și otașniță*, București, Atel. Graf., „Anuarul general al României”, 1911, 16 p.
- 1913** *Cercetări asupra învățămîntului dreptului în Țara Românească pînă la anul 1865*, București, Flacăra, 1913, 66 p.
- 1914** *Pagini referitoare la alcătuirea Codului Calimach*, „Dreptul”, 1914, nr.57, p.449-452.
- 1915** *Studii de drept civil*, vol.I, București, „Curierul judiciar”, 1915, 277 p. + IV.
- 1916** *Părerea pravilistului Flectenmacher despre avocatură*, „Dreptul”, 1916, nr.13, p.97-99.
- 1919** *Curs de istoria dreptului românesc*, București, Facultatea de drept, 1919, 445 p.
- 1920** *Contribuțiuni pentru o mai bună împărțire a dreptății*, București, Urbana, 1920, 79 p.;
Două încercări juridice ale pravilistului Flectenmacher, „Dreptul”, 1920, nr.9, p.97-101;
Studii de drept civil, vol.II, București, Cartea românească, 1920, 68 p..
- 1922** *Alcătuirea Codului Calimach*, „Curierul judiciar”, 1922
- 1923** *Cultura juridică românească în ultimul secol. Discurs de recepțiune*, Academia Română, București, Cultura națională, 1923, 56 p.;
Doi praviliști români. Logofătul Nestor Craiovescu. Andronache Donici, Craiova, Ramuri, 1923, 52 p.;
Împărțeaala prin atribuțiune. Cercetare de drept civil, București, „Curierul judiciar”, 1923, 16 p.;
Pravilistul Flectenmacher, Academia Română, București, Cultura națională, 1923, 62 p.
- 1925** *Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor*, Academia română, București, Cultura națională, 1925, 88 p.
- 1926** *Șaizeci de ani de Cod civil*, Academia Română, București, Cultura națională, 1926, 47 p.

- 1927** *Bibliotece juridice*, „Dreptul”, 1927, nr.11, p.81-83;
Izvoarele Codului Calimach, Academia Română, București, Cultura națională, 1927, 34 p.;
Unificarea legislativă, Academia Română, București, Cultura națională, 1927, 44 p.;
Viața juridică și administrativă a satelor, București, Cultura națională, 1927, 34 p.
- 1928** *Note sull'opera legislativa della Romania dopo la guerra*, „Rivista internazionale di filosofia del diritto”, roma, 1928, fasc.II, 20p.
- 1929** *Le fonti del diritto civile e commerciale romeno*, Milano, Insituto editoriale scientifico, 1929, 15 p.;
Note privitoare la unificarea legislativă în Italia și la noi, București, Impr.Fundația culturală, 1929, 24 p.
- 1930** *Două lecții de drept ținute în anii 1830 și 1836 de Christian Flechtenmacher*, București, „Curierul judiciar”, 1930, 23 p.;
Juristul Andronache Donici, Academia Română, București, Cultura națională, 1930, 42 p.;
Primele încercări de doctrină comercială în Țara Românească, București, 1930, 16 p.;
Quelques pages de droit international au temps de l'occupation de la Roumanie, Bucarest, Socec, 1930, 92 p.;
Rassegna completa di legislazione rumena. Anni 1925-1929, Roma, Istituto di studi legislativi, 1930, 32 p.;
Rassegna di letteratura giuridica rumena. Anni 1925-1927, Roma, Istituto di studi legislativi, 1930, 5 p.;
Rassegna di letteratura giuridica rumena, Anno 1928, Roma, Istituto di studi legislativi, 1930, 5 p.
- 1931** *Asemănări între ideile primitive ale poporului din Bretania și ale poporului român*, Academia Română, București, „Mon.Of. Imprimeria națională”, 1931, 26 p.;
Centenarul Regulamentului organic al Țării Românești. 1 iulie 1831 – 1 iulie 1931, București, „Curierul judiciar”, 1931, 24 p.;
Influența belgiană asupra dreptului român, București, „Mon.Of. Imprimeria națională”, 1931, 26 p.;
Prețuirea lucrărilor juridice românești, București, „Curierul judiciar”, 1931, 11 p.;
Tendenze romene verso il diritto italiano, Modena, Societa tipografica modenesc, 1931, 8 p.
- 1932** *Izvoarele dreptului civil și comercial român. Tendințe românești spre dreptul italian*, București, „Curierul judiciar”, 1932, 44 p.;
L'influence belge sur le droit roumain, Bruxelles, A. Puvrez, 1923, 61 p.;
Noțiuni despre unificarea legislativă, București, Gutemberg, 1932, 18 p.;
Organizarea statului în timpul domniei lui Cuza Vodă, București, Cartea românească, 1932, 45 p.;
Ressemblances entre les idées primitives dans la Bretagne contemporaine et celles du peuple roumain, Paris, Sirey, 1932, 34 p.
- 1933** *Cercetări privitoare la înființarea Curții de casație în România*, Academia Română, București, „Mon.Of. Imprimeria națională”, 1933, 48 p.;
La giurisprudenza quale fonte din diritto, „Rivista internazionale di filosofia deli diritto”, Roma, 1933, fsc.IV-V, 12 p.;
Originalitatea dreptului român, București, „Curierul judiciar”, 1933, 24 p.;
Privire asupra dezvoltării juridice a României de la 1864 pînă astăzi, București, Libertatea, 1933, 16 p.

- 1934** *Academia și dreptul*, București, „Curierul judiciar”, 1934, 12 p.;
Curs de drept civil, București, Academia de înalte studii comerciale și industriale, 1934, 1000 p.;
Începuturile învățământului juridic în Țara Românească, București, „Curierul judiciar”, 1934, 12 p.;
Note privitoare la Obiceiul pământului, București, Cartea românească, 1934, 7 p.; în volumul *În memoria lui Vasile Pârvan*;
Rassegna di legislazione romena. Anno 1929, Roma, Istituto di studi legislativi, 1934, 25 p.;
Rassegna di letteratura giuridica romena. Anno 1931, Roma, Istituto di studi legislativi, 1934, 15 p.
- 1935** *Înființarea Facultății de drept din București*, „Dreptul”, 1935, nr.24-25, p.161-164.;
Judecătoria de ocol ca împăciuitoare al satelor, București, „Curierul judiciar”, 1935, 19 p.;
Regimul juridic al Canalului de Suez, „Dreptul”, 1935, nr.31-32, 14 p.
- 1936** *Constituțiunea cehoslovacă*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1936, 62 p.;
24 Ianuarie 1862, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1936, 35 p.
- 1937** *Cîteva noțiuni despre interpretarea legilor*, București, f. ed., 1937, 20 p.;
Curs de drept civil, București, Academia de înalte studii comerciale și industriale, 1937, vol.I, 495 p.; vol.II, 487 p.
- 1938** *C.G. Dissescu*, „Dreptul”, 1938, nr.23, p.158-159.;
Constituțiunea polonă din 23 aprilie 1935, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1938, 43 p.;
Curs de drept civil, București, Academia de înalte studii comerciale și industriale, 1938, vol.I, 720 p.; vol.II, 432 p.;
Izvoarele dreptului civil, Enciclopedia României, București, „Mon.Of. Imprimeria națională”, 1938, cap.VII, p.369-377.
- 1939** *Note asupra justiției din Țara românească la 1840*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 12 p.;
Romanitatea dreptului nostru, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1939, 23 p.
- 1940** *Influența italiană asupra dreptului român*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1940, 28 p.;
Regimul juridic al Bosforului și Dardanelor, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1940, 31 p.
- 1942** *Cultura juridică românească*, București, „Mon.Of.”, 1942, 16 p.;
Din viața și activitatea lui Mihail Kogălniceanu în anii 1865-1867, București, Fundația culturală „Mihail Kogălniceanu”, 1942, 25 p.;
La romanité du droit roumain, Academia Română, Bucarest, „Mon.Of.”, 1942, 27 p.;
Mihail Kogălniceanu, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1942, 51 p.;
Organizarea tutelei minorilor în dreptul românesc, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1942, 93 p.
- 1943** *Din trecutul de 80 de ani ai Curții de casație*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1943, 64 p.;
L'influence italienne sur le droit roumain, Academia Română, Bucarest, „Mon.Of.”, 1943, 30 p.

- 1944** *Proprietatea în noul Cod civil italian*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1944, 32 p.;
Quatre vingt ans du passé de la Cour de Cassation, Academia Română, București, Imprimeria Națională, 1944, 70 p.
- 1946** *Codul nostru civil în anii 1925-1945*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1946, 32 p.;
Curtea permanentă de justiție internațională, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1946, 32 p.;
Influența franceză asupra dreptului român până la 1864, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1946, 25 p.;
L'influence française sur le droit roumain jusqu'en 1864, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1946, 32 p.
- 1947** *La Cour permanente de justice internationale*, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1947, 35 p.;
Le Code civil roumain de 1925 à 1945, Academia Română, București, „Mon.Of.”, 1947, 35 p.
- 1949** *Norme privitoare la adunarea materialului pentru cunoașterea vechiului drept nescris*, Academia Republicii Populare Române, București, Edit. Academiei, 1949, 12 p.;
Publicarea izvoarelor dreptului românesc scris din Țara Românească și Moldova pînă la 1865, Academia Republicii Populare Române, București, Edit. Academiei, 1949, 13 p.
- 1950** *Organizarea judecătorească a Țării Românești în epoca Regulamentului organic*. Comunicare făcută în cadrul Colectivului pentru vechiul drept românesc, 17 octombrie 1950, 27 p. ms.;
Pagini din legiuirea Caragea. Comunicare făcută în cadrul Colectivului pentru vechiul drept românesc, 1950, 23 p. ms.
- 1953** *Privire generală asupra moșnenilor și răzeșilor*. Comunicare făcută în cadrul Colectivului pentru vechiul drept românesc, 1953, 22 p. ms.
- 1957** *Ediția critică a legiurii Caragea. Pentru critici*. Studii, 1957, nr.4, p.135-156.;
Probleme din vechiul drept românesc. Comunicare făcută în cadrul Colectivului pentru vechiul drept românesc, 1957, 30 p. ms.
- 1970** *Pagini din istoria dreptului românesc*, Editura Academiei, București, 355 p.
- 1993** *Amintiri*, Editura Academiei Române, București, 256 p.